

УДК 355.018+341.3(470+571)(477)

ЛЕВИК БОГДАН,

*кандидат історичних наук, провідний науковий співробітник
Національного університету "Львівська політехніка", м. Львів*

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: ПОТОЧНИЙ АНАЛІЗ 2014-2015 рр.

У статті проаналізовані причини виникнення російсько-українського воєнного конфлікту з березня 2014 р. до сьогодні. Для достовірності викладених фактів наведений перелік військових частин, які брали активну участь у воєнних діях на території України, із посиленням на російській та зарубіжні джерела. Зроблені висновки щодо можливих військово-політичних наслідків для двох воюючих сторін у близькій перспективі. Надані практичні пропозиції щодо посилення системи національної безпеки незалежної України.

Ключові слова: російсько-українська війна 2014-2015 рр.; анексія Криму; окупація південного сходу України; ДНР; ЛНР.

Постановка проблеми та стан її вивчення. Сучасна історія українсько-російських відносин досить коротка. Її історична дистанція знаходиться в межах 1991-2015 рр. Із моменту оголошення незалежності Україна залишається в центрі уваги як Заходу, так і Росії, обидві сторони визнають нашу державу провідною в регіоні. Захід не призвичаївся розглядати пострадянський простір як арену міжнародних дипломатичних відносин, він тихо "віддав" пріоритет домінуючій силі - Російській Федерації. Росія, у свою чергу, взаємовідносини з пострадянськими республіками будує, виходячи зі своїх національних інтересів. Така ситуація привела до силового тиску з боку РФ на нові незалежні держави, без поваги до їхньої незалежності, з метою примусити їх вести зовнішню політику згідно з вказівками Кремля. У цих взаємовідносинах доходило й до крайніх воєнно-політичних методів (Молдова, Південна Осетія, Абхазія, Таджикистан, Україна). Сучасна зовнішня політика Росії оцінюється фахівцями як неоімперська. У свою чергу, геополітичне становище України має зовнішній вплив на сучасну Росію. Колись західні країни, допускаючи сценарій українсько-російської війни через Крим, абсолютно не були готові до розгортання таких подій у реальному часі, вони не розробили можливих сценаріїв своєї поведінки.

Відносини обох країн ускладнюються історичним, морально-психологічним, світоглядним досвідом. Росіяни схильні розглядати українців як складову християнського православного світу, українці, у свою чергу, уважають себе самодостатньою окремою нацією. Незалежність України сприймається російською стороною як зрада, а бажання євроінтегруватись - як перехід у ворожий табір. Українські території, де компактно проживають росіяни, розглядаються політичним керівництвом Росії як власні (Крим, Севастополь). Російські політики не уявляють ситуації, коли Україна вийде з-під їхнього контролю. Спочатку були намагання долучити незалежну Україну до Співдружності Незалежних Держав, а згодом до Євразійського Союзу (Росія, Білорусь, Казахстан). Російські політики вважають, що в Україні існує непримиренний міжнаціональний конфлікт (ідеться про 11 млн росіян, що проживають в Україні), у яко-

му вони повинні брати активну участь на боці проросійських сил.

Як проблема соціально-політичної історії російсько-український конфлікт тільки набирає аналітичної ваги, зокрема, завдяки роботам Я. Грицака [1], Ю. Макарова [2], І. Лосева [3], Л. Залізняка [4] та інших. До розробки цієї проблематики вже долучилися (і така робота триває) зарубіжні науковці, політологи та експерти Дж. Маргаймер [5], С. Мінасян [6], Д. Тренін [7], Г. Кіссінджер [8], Зб. Бжезінський [9], Е. Лукас [10].

Запропонована стаття **має на меті** проаналізувати російсько-українську війну 2014-2015 рр., її причини та можливі наслідки в регіональному та геополітичному вимірі. Обрана тема носить гостру практичну актуальність і є затребуваною суспільством і науковим співтовариством. Для адекватного осмислення тема вимагає комплексного міждисциплінарного дослідження.

Виклад основного матеріалу. Відразу зазначимо, що протистояння 2014-2015 років не перше збройне протистояння України та Росії. На боці Польщі Україна воювала з Росією під час російсько-польської війни 1654-1667 рр. та на боці Туреччини - у російсько-турецькій війні 1676-1681 рр. (Іван Виговський у 1658-1659 рр., Богдан Хмельницький - 1660-1663 рр., Петро Дорошенко - 1665-1676 рр.). 1708-1709 рр. Іван Мазепа воював проти Росії в ході Північної війни на боці шведського короля. 1918-1920 рр. УНР боролась проти більшовицької влади, а 1941-1953 рр. ОУН-УПА боролись проти радянської влади, що теж було виявом війни проти Росії.

П'ята російсько-українська війна розпочалась у березні 2014 р. з анексії Криму. Вона отримала характеристику "гібридної", що не передбачає офіційного оголошення війни, відкритого уведення військ, супроводжувалась інформаційно-пропагандистськими спецопераціями. Згодом (15 березня 2015 р.) стало відомо, що це була спланована за прямою вказівкою В. Путіна спецоперація Кремля, про що детально розказано в документальному телефільмі "Крым. Путь на Родину"¹. У

¹ "Крым. Возвращение на Родину". Телеканал "Россия 24" 15 березня 2015 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://live.russia.tv/index/index/channel_id/3.

ньому Путін цинічно виправдовує анексію Криму, називаючи українців "ворожою стороною", "бандерівцями", а Крим - історичною частиною Росії.

Основною причиною російсько-української війни стало намагання України вирватися з-під російського впливу. Демонстративне небажання Президента України В. Януковича підписувати у Вільнюсі Угоду про асоціацію України з Європейським Союзом викликало обурення українського суспільства, що вилилось у велилюдний Євромайдан. Майдан-2013 р. указав на можливість втрати української держави, що спонукало людей перейти до Революції гідності.

Базовою причиною воєнного конфлікту на Донечині стала ідеологія рашизму (російський націоналізм), яка об'єднала в собі російський фашизм, культ особи Путіна, антизахідну (антиамериканську, антинатовську) істерію, доктрину "русского мира", міжнародний тероризм. Росія кинула виклик Європі (Німеччина, Велика Британія, Франція) та США як гарантам безпеки України згідно з Будапештським меморандумом 1994 р. Росія розпочала війну з Україною згідно з доктриною Герасимова (Валерій Васильович Герасимов, начальник Генштабу ЗС Росії), яка була презентована російському суспільству в січні 2013 р. Ця доктрина входить до складу оновленої Воєнної доктрини Росії від 30 грудня 2014 р. (уточнена попередня Воєнна доктрина від 5 лютого 2010 р., яка скасована Указом Президента РФ № 815 від 25 грудня 2014 р.) й передбачає ведення "гібридної війни" (тенденція до стирання меж між миром і війною, війну не оголошують і не ведуть за встановленими правилами) [11].

Слід зазначити, що основні завдання воєнної політики Російської Федерації визначає Президент відповідно до вимог федерального законодавства: Стратегії національної безпеки до 2020 р. і Воєнної доктрини. Він же приймає рішення про застосування збройних сил у мирний час, як і рішення про застосування ядерної зброї. Чинна Воєнна доктрина передбачає можливість застосування збройних сил за межами території РФ з метою захисту інтересів Росії або її громадян.

Від початку антитерористичної операції 2014 р. Україна втратила 1541 солдата загиблими і має 6226 поранених. Бойові дії продовжуються, і гинуть не тільки військові, але й мирне населення.

В окупованому Криму росіяни створюють сучасну військову базу, яка у своєму складі, крім військово-морського флоту, матиме стратегічну авіацію, сили протиповітряної оборони, космічні війська, берегові ракети і ядерну зброю. Орієнтовну чисельність військово-службовців планується довести до 100 тисяч. Росія захопила в Криму частину активів військово-морських сил України на 1,495 млрд грн. У червні 2014 р. росіяни в односторонньому порядку припинили всі переговори про повернення озброєння, техніки та майна ВМС. У їхній власності залишилися 11 бойових кораблів та катерів, 6 одиниць катерів та суден забезпечення, 2363 автомобілі, броньована та спеціальна техніка, 6 берегових протикорабельних комплексів, 3 гелікоптери (російські джерела вказують на захоплення 73 військових суден різного призначення). Українські військові встигли вивести з території Кримського півострова 3 бойових кораблі, 32 судна забезпечення, 1438 одиниць автомобілів та бронетехніки, 24 одиниці літаків та гелікоптерів. На цей час в Криму перебуває 26-28 тис. російських військових, із них 13 тис. належать до ЧФ [12].

Росіяни утворили з Криму військову фортецю з повітря і з моря. Однак ця ситуація не дає їм переваги на Чорному морі, особливо з огляду на присутність у Середземному морі турецького військового флоту і військового флоту країн НАТО і США.

Різноманітні військові джерела Росії подають таку інформацію про воєнні маневри збройних сил РФ. Російські ракетні комплекси берегової оборони "Бастіон" (складова РЛС "Моноліт") були доставлені на територію Криму задовго до березня 2014 р. Комплекс оснащений надзвуковими ракетами, які досягають цілі поза межами видимості. Був момент, коли росіяни були готові атакувати американський есмінець "Дональд Кук", який знаходився в Чорному морі на румунсько-натовських навчаннях. Путін як головнокомандувач ЗС був готовий привести ядерні війська до бойової готовності. Українські спецзасоби зв'язку були ліквідовані, а відкриті (мобільний зв'язок) контролювали росіяни. 20 тис. українських військовослужбовців були розброєні. На аеродроми "Кача", "Джанкой" було передислоковано 14 військових гелікоптерів. Ахтярська бухта з пришвартованими українськими кораблями була блокована Чорноморськими військово-морськими силами (затоплено катери, корабель "Очаків"). Вихід із бухти був неможливий. Україна втратила 193 військові частини, 18 тис. військових залишилися у Криму, 2,5 тис. виїхали в Україну [13]. Найдовше тримався морський спецназ ВМС України у Феодосії - до 24 березня.

Російські військові (згідно з розвідувальними знаками, доступними розвідданими) беруть участь у бойових діях на території південно-східної України з 14 липня 2014 року, це відзначили у своєму звіті дослідники британського Королівського об'єднаного інституту оборонних досліджень. Саме в цей день на територію нашої держави зайшли шість розвідувальних команд: 2-а бригада спецназу, 10-а бригада спецназу, група 45-го гвардійського полку спецназу ПДВ, 173-я окрема гвардійська розвідувальна рота, розвідувальний батальйон 9-ої мотострілкової бригади, розвідувальний батальйон 18-ої мотострілкової бригади. З 11 серпня 2014 р. у війні проти України брали участь десять тактичних угруповань: 17-а мотострілкова бригада, 18-а гвардійська мотострілкова бригада, 21-а мотострілкова бригада, 33-я (гірська) мотострілкова бригада, 247-й гвардійський десантно-штурмовий полк, 247-й гвардійський десантно-штурмовий полк, 104-й гвардійський десантно-штурмовий полк, 331-й гвардійський полк ПДВ, 137-й гвардійський полк ПДВ, 31-а гвардійська десантно-штурмова бригада, 2-а бригада спецназу. Станом на лютий 2015 р. в Україні були 55 російських військових частин чисельністю до 9000 військових. Весною 2014 р. на кордоні з Україною і в Криму росіяни зосередили 28 військових частин загальною чисельністю до 90 тис. військових. На середину серпня перебувало на українській території від 3500 до 6000 військових. Найбільша їх кількість (10 тис. осіб) спостерігалась у грудні 2014 р. [Там само]. До цього в анексії Криму в лютому-березні 2014 р. брали участь теж російські військові, які маскували себе під "зелених чоловічків". В операції із захоплення будівлі парламенту Кримської АР в основному брали участь представники спецпідрозділів ПДВ та ГРУ ЗС РФ без розвідувальних шевронів.

Зі слів заступника керівника штабу АТО у секторі "С" Валентина Федичева, станом на 15 березня 2015 р. на

Донбасі на боці ДНР і ЛНР воювало понад 43 тис. терористів, із них 8,6 тис. російських військовослужбовців. Це угруповання мало на озброєнні 780 танків, 1030 бронемашини, близько 500 артилерійських систем, майже 420 РСЗВ, 7 вогнеметів "Буратіно", 130 систем протиповітряної оборони (потребує уточнення та всебічного аналізу) [14].

Росія має найбільший запас ядерної зброї: 16000 боєголовок, із них 3300-3400 стратегічних, американці мають 10 640 боєголовок. Однак Росія не володіє сучасними засобами доставки ядерної зброї, вони або застарілі, або небезпечні. Підводний човен класу "Борей" "Юрій Долгорукий" спущений на воду 2007 р., а 2008 р. переданий ВМС. Як і три великі підводні човни класу "Тайфун", що не мають міжконтинентальних балістичних ракет. Чекають на ракету "Булава", яка проходить невдалі випробовування. Російська армія планує завершити переозброєння армії до 2021 р., це при запланованому фінансуванні, що малоімовірно в умовах економічної кризи та західних економічних санкцій. Попередня програма переозброєння 2007-2015 рр. із бюджетом у 5 трлн рублів не була виконана через недофінансування. Нова програма 2011-2020 рр. має бюджет 20 трлн руб. На сьогодні готується програма переозброєння 2016-2025 рр. із бюджетом 30-55 трлн руб. Чисельність ЗС Росії становлять 1,2 млн осіб при наявності додатково 2 млн резервістів [15].

Сучасне озброєння ЗС Росії представлено сучасними зразками, серед яких торпеда "Шквал", здатна вразити американський авіаносець; надзвукова ракета "Москіт", яку запускають із кораблів; система протиповітряного захисту "С-400" "Тріумф", здатна виявити й ліквідувати повітряну ціль на відстані 600 км; міжконтинентальна балістична ракета "Тополь-М2" із багатьма боєголовками; нова балістична ракета "Булава" для підводних човнів. Одночасно на озброєнні перебувають застарілі зразки - стратегічні бомбардувальники "Ту-95" [Там само].

Оборонний бюджет України за роки незалежності формувался за залишковим принципом і становив менше 1 % ВВП, що призвело до деградації оборонної системи країни. У той час фінансування оборонних витрат Росії 2014 р. становило 5 % ВВП. Теоретична чисельність ЗСУ станом на 2014 р. становила 184 тис. осіб, у 2015 р. ВРУ ухвалила рішення про збільшення армії до 250 тис.

Слід зауважити, що сумарний потенціал НАТО в десятки разів перевищує такий показник Росії. Тільки загальний оборонний бюджет США перевищує російський у 10 разів.

Росія у своїй пропагандистській політиці намагається представити війну як внутрішні проблеми України, називаючи російсько-український воєнний конфлікт громадянською війною, революцією за незалежність двох "республік" ДНР і ЛНР. Прихід до влади в Україні демократичних сил РФ представляє як державний переворот національно-фашистської хунти. Незважаючи на значну перевагу серед сепаратистів громадян Російської Федерації, Росія вперто доводить міжнародній спільноті свою непричетність до воєнних подій на південному сході України.

Висновки

Українсько-російські відносини зруйновані. Український парламент змінив зовнішньополітичний курс краї-

ни, відмовившись від позаблокового статусу й обравши пріоритетом євроатлантичну орієнтацію з поступовим входженням до ЄС та НАТО.

Україно-російський конфлікт багатомірний (геополітичний, міждержавний). Україна втратила 7 % своєї території (юридичний статус - тимчасово окуповані).

ВМС України фактично перестали існувати. Чорноморський флот Росії став реально діючим компонентом Південного військового округу. Крим перетворюється на військову базу ЗС РФ.

Українська армія розпочала справжнє реформування та переозброєння. Україна припинила військово-технічні стосунки з Росією в авіапромі (Ан-124 - "Руслан", Ан-70, Ан-148, Ан-140), ракетно-космічній галузі, оборонній промисловості. У той же час Україна налагоджує оборонну співпрацю із Заходом (Польща - броньована автомашина "Дозор", протиракетна оборона Європи, США - протидія ракетам "Тополь-М", виготовлення військового корабля класу "корвет", Бельгія - високоточні засоби ураження).

Україна розпочала пошук альтернативних поставальників газу (реверсний газ із Польщі, Угорщини) та збільшення власного видобутку, розробку сланцевих родовищ. Росії не вдалось Україну посадити на газову голку, продаючи їй природний газ за базовою ціною \$ 450.

Золотовалютні запаси НБУ скоротились до \$ 5 млрд. Українська гривня девальвувала. Населення України за межею бідності (за міжнародними показниками Україна входить у п'ятірку найбідніших країн світу). Українці проходять об'єднання в боротьбі проти російської агресії. Нам треба готуватись до смертельного бою з ворогом.

При позитивному результаті збройного українсько-російського конфлікту для Росії, в аналогічній ситуації опиняться Казахстан, Грузія, Молдова, республіки Прибалтики.

Захід роздвоєний, імпотентний та індиверентний перед "фашизоїдною" Росією. Європа не готова сприймати Росію як терористичного агресора. Світ не готовий до Третьої світової війни, тому буде дуже обережно поводитись із Росією. Захід програє нову "холодну війну" (термін запропонований Е. Лукасом). Ціна світового миру може бути дуже високою, якщо Захід своєчасно не пробудиться перед реальною загрозою його безпеці. Європа не помітила напрямку, яким Путін веде Росію. Непокаране зло завжди регенерується, що приводить до нових жертв.

Військові й фінансові ресурси Росії для підтримання війни в Україні є обмеженими й досягають своєї межі. У цей час, коли економіка Росії знижує свої показники, економіка Європи та США зростає, що в результаті приносить переваги не на користь російському агресорові. Росію виключили з "великої вісімки" і Ради Європи, її позбавили голосу в Європарламенті. Росія не здатна стати загрозою для Заходу. РФ, розробивши новітні зразки зброї, не спроможна налагодити їх масове виробництво. Політична параноя російського керівництва може привести до випадкового спалаху війни. Основними наповнювачами бюджету Росії є продаж на експорт природного газу й нафти, як правило, у Європу. Росія необмежено використовує гроші й підкуп для зменшення критики з-за кордону, у крайніх випадках вона йде на політичні вбивства своїх опонентів (Політковської, Магнітського, Новодворської, Литвиненка,

Немцова). Росія воліє відновити право нагляду (*droit de regard*) на пострадянському просторі. Саме американська та натовська ядерна гарантія є для України надією на перемогу над російським агресором.

Війна 2014-2015 рр. показала неготовність вищого керівництва ЗСУ проводити ефективні оборонні операції. Україна не в змозі самостійно протистояти російській агресії, у цих умовах стає актуальним питання відновлення та модернізації національної системи безпеки, створення регіональної системи безпеки та входження до глобальної системи за зразком НАТО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грицак Ярослав. Куди рухається цей світ? [Електронний ресурс] / Я. Грицак. - Режим доступу : culture.unian.net/ukr/detail/190240.
2. Лосєв І. Безальтернативність цивілізаційного розмежування / І. Лосєв // Український тиждень. - 2013. - № 19 (287). - С. 22-25.
3. Макаров Ю. Свято з чужої вулиці / Ю. Макаров // Український тиждень. - 2013. - № 19 (287). - С. 21.
4. Залізняк Л. Україна між Сходом і Заходом. Про витоки і суть російсько-української війни 2014 р. / Л. Залізняк. - К. : Видавель Олег Філюк, 2014. - 168 с.
5. Mearsheimer John J. Why the Ukraine Crisis is the West's fault [Електронний ресурс] / John J. Mearsheimer. - Режим доступу : <http://www.foreignaffairs.com/articles/141769/john-j-mearsheimer/why-the-ukraine-crisis-is-the-west-s-fault>.
6. Минасян С. Последняя постсоветская война. Военно-политическое измерение украинского конфликта [Електронний ресурс] / С. Минасян // Россия в глобальной политике. - 2014. № 5. - Режим доступу : <http://www.globalaffairs.ru/number/Poslednyaya-postsovetskaya-voyna-17098>.
7. Тренин Д. Украинский кризис и возобновление велико-

державного соперничества [Електронний ресурс] / Д. Тренин. - Режим доступу : <http://carnegie.ru/publications/?fa=56935>.

8. Kissinger H. To settle the Ukraine crisis, start at the end [Електронний ресурс] / H. Kissinger. - Режим доступу : http://www.washingtonpost.com/opinions/henry-kissinger-to-settle-the-ukraine-crisis-start-at-the-end/2014/03/05/46dad868-a496-11e3-8466-d34c451760b9_story.html.

9. Brzezinski Zb. After Putin's aggression in Ukraine, the West must be ready to respond [Електронний ресурс] / Zb. Brzezinski. - Режим доступу : http://www.washingtonpost.com/opinions/zbigniew-brzezinski-after-putins-aggression-in-ukraine-the-west-must-be-ready-to-respond/2014/03/03/25b3f928-a2f5-11e3-84d4-e59b1709222c_story.html.

10. Лукас Е. Нова холодна війна. Як Кремль загрожує і Росії, і Заходу / Е. Лукас. - К. : Темпора, 2009. - 488 с.

11. Военная доктрина Российской Федерации от 30 декабря 2014 // Российская газета. Федеральный выпуск № 6570. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.rg.ru/2014/12/30/doktrina-dok.html>.

12. Sutyagin I. Russian Forces in Ukraine [Електронний ресурс] / I. Sutyagin // Royal United Services Institute, March, 2015. - Режим доступу : https://www.rusi.org/downloads/assets/201503_BP_Russian_Forces_in_Ukraine_FINAL.pdf.

13. Британські дослідники детально розповіли, як російська армія воює в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2015/03/11/7061132/>.

14. На Донбасі... Українська правда. 15 березня 2015 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/news/2015/03/15/7061527/?attempt=1>.

15. Герасимов В. Ценность науки в предвидении. Основные тенденции развития форм и способов применения ВС, актуальные задачи военной науки по их совершенствованию / В. Герасимов // Военно-промышленный курьер. - 2013. - № 8(476). - С. 2.

Левик Богдан,

кандидат исторических наук, ведущий научный сотрудник
Национального университета "Львовская политехника", г. Львов

РОССИЙСКО-УКРАИНСКАЯ ВОЙНА: ТЕКУЩИЙ АНАЛИЗ 2014-2015 гг.

В статье проанализированы основные причины возникновения российско-украинского военного конфликта с марта 2014 г. по настоящее время. Для убедительности и достоверности приведенных фактов об участии российских воинских частей в военных действиях на территории Украины сделаны послыания на российские и зарубежные источники. Сделаны выводы для обеих из воюющих сторон на ближайшую перспективу. Выработаны практические рекомендации по усилению системы национальной безопасности независимой Украины.

Ключевые слова: российско-украинская война 2014-2015 рр.; аннексия Крыма; оккупация южного востока Украины; ДНР; ЛНР.

Levyk Bogdan,

Cand. Sc. (History), Leading Researcher of
National University 'Lviv Politekhnik', Lviv

RUSSIAN-UKRAINIAN WAR: CURRENT ANALYSIS, 2014-2015

The paper covers potential military and political consequences of the Russian-Ukrainian War of 2014-2015. The main causes of the outbreak of this military conflict are reviewed from March 2014. The strength and reliability of the factors produced in respect of the involvement of regular military units of the Russian Federation

Armed Forces in the hostilities in the territory of Ukraine are ensured by references to Russian and foreign sources. Short-term conclusions are drawn for both belligerent parties and practical guidelines offered for improvement of the national security system of the independent Ukraine. For illustration purposes there are some historical examples of Ukrainian-Russian wars in the past given. The paper briefly reviews some federal legislative documents which stipulate the use of the Russian Armed Forces in an alien territory and points out that it is only one person - the RF Chief of Defense, the President of Russia - who makes decision on their deployment overseas. The author brings to notice the development of a new type of wars, so-called 'hybrid wars', by the General Staff of the Armed Forces of the Russian Federation, which involve no declaration of war and assign the main part to information and psychological operations.

Key words: *Ukrainian-Russian War of 2014-2015; annexing of the Crimea; occupation of the south-east of Ukraine; DPR; LPR.*

REFERENCES

1. Hrytsak Yaroslav. Where is the world?, available at: culture.unian.net/ukr/detail/190240 (ukr).
2. Losiev I. (2013), *Ukrayinskyi tyzhden*, № 19 (287), pp. 22-25 (ukr).
3. Makarov Yu. (2013), *Ukrayinskyi tyzhden*, № 19 (287), p. 21 (ukr).
4. Zalizniak L. (2014), Ukraine between East and West. On the origins and nature of the Russian-Ukrainian war in 2014, *Oleh Filyuk Publisher*, Kyiv, 168 p. (ukr).
5. Mearsheimer J. J. Why the Ukraine Crisis is the West's fault, available at: <http://www.foreignaffairs.com/articles/141769/john-j-mearsheimer/why-the-ukraine-crisis-is-the-wests-fault> (engl).
6. Minasyan S. (2014), *Rossiya v globalnoy politike*, № 5, available at: <http://www.globalaffairs.ru/number/Poslednyaya-postsovetskaya-voyna-17098> (rus).
7. Trenin D. Ukrainian crisis and the resumption of great-power rivalry, available at: <http://carnegie.ru/publications/?fa=56935> (rus).
8. Kissinger H. To settle the Ukraine crisis, start at the end, available at: http://www.washingtonpost.com/opinions/henry-kissinger-to-settle-the-ukraine-crisis-start-at-the-end/2014/03/05/46dad868-a496-11e3-8466-34c451760b9_story.html.
9. Brzezinski Zb. After Putin's aggression in Ukraine, the West must be ready to respond, available at: http://www.washingtonpost.com/opinions/zbigniew-brzezinski-after-putins-aggression-in-ukraine-the-west-must-be-ready-to-respond/2014/03/03/25b3f928-a2f5-11e3-84d4-e59b1709222c_story.html (engl).
10. Lucas E. (2009), *New Cold War. How the Kremlin threatens both Russia and the West*, *Tempora*, Kyiv, 488 p. (ukr).
11. The Military Doctrine of the Russian Federation of December 30, 2014. *The Russian newspaper. Federal Issue № 6570*, available at: <http://www.rg.ru/2014/12/30/doktrina-dok.html> (rus).
12. Sutyagin Igor (2015, March), Russian Forces in Ukraine, in: *Royal United Services Institute*, available at: https://www.rusi.org/downloads/assets/201503_BP_Russian_Forces_in_Ukraine_FINAL.pdf (engl).
13. British researchers have described in detail how the Russian army fighting in Ukraine, available at: <http://www.pravda.com.ua/news/2015/03/11/7061132/>.
14. ... In Donbass (March 15, 2015), *Ukrainian Pravda*, available at: <http://www.pravda.com.ua/news/2015/03/15/7061527/?attempt=1>.
15. Gerasimov V. (2013), *Military-Industrial Courier*, № 8 (476), p. 2 (rus).

© Левик Богдан

Надійшла до редакції 27.02.2015